

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

Analýza motivace ke studiu na FPE

Bc. Jakub Ševčík

Plzeň 2017

University of West Bohemia

Faculty of Education

Diploma thesis

Analysis of motivation for studying at FPE

Bc. Jakub Ševčík

Plzeň 2017

ANOTACE

Diplomová práce „Analýza motivace ke studiu na FPE“ se zabývá problematikou motivace studentů pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni. V úvodní teoretické části jsou popsány základní pojmy spojené s problematikou motivace studentů včetně nejznámějších teorií motivace a jejich představitelů. Dále se práce stručně zaměří na motivační proces, podrobněji pak bude rozebrána motivace studentů při výuce. Praktickou část budou tvořit výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace a případné implikace do budoucna.

KLÍČOVÁ SLOVA

Motivace, motiv, vnější a vnitřní motivace, motivační strategie.

ABSTRACT

Diploma thesis „Analysis of Motivation for Studying at FPE“ deals with the topic of motivation of the students of Pedagogical faculty of the University of West Bohemia. In the introductory theoretical part, there are described the basic terms connected to the problems of motivation of students including the most well-known theories of motivation as well as their authors. The thesis then briefly touches on the motivational process itself. Subsequently, the thesis focuses on the students' motivation during their studies. The practical part contains the results and their interpretation with possible implications for the future.

KEYWORDS

Motivation, motive, external & internal motivation, strategies for motivation.

OBSAH

1. Pojem Motivace
 - 1.1. teorie motivace
 - 1.1.1. počátky zkoumání motivace
 - 1.2. hodnoty, postoje a ideály
 - 1.3. zájmy, návyky
2. Nejrozšířenější teorie motivace
 - 2.1. Maslow
 - 2.2. Murray
 - 2.3. Young
 - 2.4. McClelland
3. Motiv a motivační proces
4. Motivace žáků k učení
 - 4.1. Vnitřní a vnější motivace
 - 4.2. Motivování žáků ve výuce
 - 4.3. Motivace žáků aktualizací jejich potřeb
 - 4.4. Metody rozvíjení motivace
 - 4.5. Demotivující činitele učení
5. Aplikovaná část

Úvod

1. POJEM MOTIVACE

Pojem motivace, přestože se v terminologii usadil poměrně nedávno, zná dnes téměř každý člověk. Setkáváme se s ním napříč obory. Do širokého povědomí se tento pojem dostal až na počátku dvacátého století. Právě tehdy psychologové odhalili, že hybnou silou organismu není jen pouhá vůle, nýbrž něco dalšího. Vycházejíc z latinského výrazu „movere“, které znamená pohyb, i motivace vyjadřuje snahy lidí pohnout se určitým směrem, k nějakému cíli, případně zahrnuje „všechny podněty, vedoucí k určitému typu chování (Homola, 1977, s. 11)“.

Nakonečný (1997) ve své knize definuje motivaci jako intrapsychický proces, který má svůj zdroj ve vnitřní a vnější situaci individua. V obou situacích pak jedinec naráží na překážky, které mu zabraňují v saturaci nejrůznějších potřeb. Je to právě motivace, která člověku umožňuje překonávat nesčetné typy vnitřních i vnějších překážek. Motivace ale není pouhým nástrojem, nýbrž samotnou příčinou lidského chování a jednání. Určuje směr a orientaci lidského jednání za účelem dosažení požadovaného cíle. Podle toho, jak velkou sílu jedinec vynakládá pro dosažení vytyčeného cíle, určujeme její intenzitu. Klesne-li tato intenzita dostatečně hluboko, člověk na překonání překážky rezignuje.

„Motivaci chápeme v nejširším slova smyslu jako souhrn činitelů, které podněcují, směřují a udržují chování člověka.“ (Hrabal, Man, Pavelková, 1989, s. 16). Díky studiu motivace lze tedy získat informace o tom, co ovlivňuje aktuální chování studenta a proč se student učí nebo neučí. K odhalení příčin jeho chování je třeba studovat jeho zájmy, potřeby, cíle a podobně.

Pojem motivace v sobě tedy zahrnuje všechny pochody a stavy, hypotetické hybné síly vzbuzující zaměřenou činnost jedince; je procesem vyvolávání a udržování aktivity vedoucí ke kýženému cíli, je jedním z regulátorů lidské činnosti.

Proces motivace může být v zásadě iniciován dvojitým způsobem: z vnitřku nebo zvenjšku. Jednání člověka tedy ovlivňují vnitřní pohnutky (nebo-li motivy), anebo vnější pobídky (nebo-li incentivy). Pro správnou motivaci jedince je tedy mimo jiné třeba navodit podmínky, při kterých incentivy působí silně, aby vzniklá motivace vycházela z aktualizovaných potřeb. Je třeba si uvědomit fundamentální rozdíl mezi vnitřně a vnějšně vyvolaným jednáním.

Vnitřně motivované jednání je jednáním pro sebe sama, pro své vlastní uspokojení bez nároku na vnější podmínky, jako jsou pochvaly či ocenění. Proto je tento typ jednání tvořivější, spontánnější a člověku vlastní. Pro chování, jež bylo motivováno z venku, je charakteristická absence vlastního zájmu. Označujeme jej chováním instrumentálním, neboť ultimátním cílem

je odměna či vyhnutí se trestu. Toto v jedincích často zapříčiňuje úzkostné stavy, které se u vnitřně motivovaného člověka nevyskytují. Vnější motivace je však v dnešní společnosti všudypřítomná a v zásadě ovlivňuje na základě komplexnosti chování různými způsoby. Odtud následující dělení vnější motivace na základě rozsahu regulace:

- regulace externí: způsob ovlivnění chování pomocí odměn a trestů; student tedy vykonává nějakou činnost, protože ví, že za ní může očekávat známku či zápočet, případně se chce vyhnout neúspěchu

- regulace pasivně převzatá: student provádí činnost, aby se subjektivně necítil špatně; tento typ regulace vychází z pravidel chování, která jedinec vnitřně nemusí akceptovat, ale za jejichž porušení přichází sankce (například ve formě pocitu viny)

- regulace identifikovaná: jedinec se ztotožnil s žádoucím vzorcem chování, vštěpované hodnoty přijal za své; jedinec projevuje ochotu k činnosti, nemusí být nucen vnějšími vlivy

- regulace integrovaná: hodnoty a potřeby jedince jsou zcela v souladu vnějším motivačním činitelem; nejvyšší forma vnější motivace

(Lokšová, 1999; Kalhous, 2002; Deckers, 2004)

K ještě hlubšímu pochopení pojmu motivace je možné tento termín definovat v užším a širším slova smyslu: V užším pojetí se motivům připisuje energetizující a dynamogenní funkce, čili motivy nás jsou silou, která nás uvádí do pohybu a umožňuje nám v něm určitou dobu setrvat, v širším pojetí pak motivy získávají ještě funkci direktivní.

PRAKTICKÁ ČÁST

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DECKERS, L. *Motivation: biological, psychological, and environmental*. 2. Vyd. Pearson Collegen Division, 2004. 448 s. ISBN 0205404553.

HRABAL, MAN, PAVELKOVÁ, *Psychologické otázky motivace ve škole*. Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha 1989. ISBN 80-04-23487-9

HOMOLA, M. *Motivace lidského chování*. 2. vyd. Praha: SPN, 1977. 360 s. ISBN 1447877.

KALHOUS, Z., O. OBST et al. *Školní didaktika*, 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-253-X.

LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Vyd. 1. Překlad Jakub Dobal. Praha: Portál, 1999, 199 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8205-X.

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996, 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

NUTTIN, J. R. *The future time perspective in human motivation and learning*. Acta Psychologica, Volume 23, 1964, Pages 60-82.

PAVELKOVÁ, I. *Perspektivní orientace jako činitel rozvoje osobnosti*. Praha: Academia, 1990.

ZIMBARDO, P. G. (Ed.). *The Cognitive Control of Motivation*. Glenview, IL:Scott, Foresman, 1969.

ZIMBARDO, P. G., & LEIPPE, M. *The Psychology of Attitude Change and Social Influence*. New York: McGraw-Hill, 1991.